

การพัฒนารูปแบบศูนย์วิทยบริการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
ในภาคเหนือตอนบน

นางสาว ดวงสุตา แสงสุตา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-910-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I1409145X

**A DEVELOPMENT OF MODEL FOR LEARNING RESOURCE CENTER OF DISTRICT
NON - FORMAL EDUCATION SERVICE CENTERS IN THE UPPER NORTHERN REGION**

Miss Doungsuda Sangsuda

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Audio-Visual Communications**

Department of Audio-Visual Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-910-3

ดวงสุตา แสงสุตา : การพัฒนารูปแบบศูนย์วิทยบริการของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน. (A development of model for learning resource center of district non-formal education service centers in the upper northern region) อ. ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. เชาวเลิศ เลิศโลฟาร, 194 หน้า.
ISBN 974-334-910-3.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการของห้องสมุดประชาชนอำเภอในภาคเหนือตอนบนเพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์วิทยบริการสำหรับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบศูนย์วิทยบริการของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนในภาคเหนือตอนบนควรมีลักษณะดังนี้

1. การจัดโครงสร้างองค์กร ควรจัดเป็น 3 กลุ่มงาน ดังนี้ งานบริหาร งานบริการ และงานเทคนิค หน่วยงานบริหารประกอบด้วย หน่วยงานกำหนดนโยบาย หน่วยงานบริหารบุคลากร หน่วยงานจัดทำสถิติ หน่วยงานธุรการ การเงิน และหน่วยงานสถานที่ งานบริการประกอบด้วย หน่วยงานยืม-คืน ภายในและระหว่างศูนย์ หน่วยงานบริการชุมชน หน่วยงานบริการล่ามสื่อ หน่วยงานกิจกรรม หน่วยงานบริการแนะนำการใช้ศูนย์ และบริการโลหทัศน์วัสดุ และงานเทคนิค ประกอบด้วยหน่วยงานจัดหาและเตรียมสื่อ หน่วยงานบำรุงรักษา หน่วยงานวิเคราะห์ ลงรายการ เพื่อสร้างฐานข้อมูล
2. การวางแผนและจัดสถานที่ของศูนย์วิทยบริการควรจัดให้มีพื้นที่ยืม-คืน ตรวจเช็ค ซ่อมบำรุง เก็บสื่อ พื้นที่สำหรับทำงานของบุคลากร พื้นที่สำหรับศึกษาสื่อโลหทัศน์ มุมวารสาร มุมเด็ก และพื้นที่บริการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต พื้นที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. การบริการ ควรเปิดให้บริการตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์เวลา 8.30 น. ถึง 20.00 น. และบริการยืม-คืน หนังสือทั้งภายในและระหว่างศูนย์วิทยบริการ บริการใช้สื่อการศึกษาที่ทันสมัย บริการการค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต บริการให้คำแนะนำใช้ศูนย์ บริการรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เปิดเทปวีดิทัศน์ บริการห้องสมุดเสียง เป็นสถานที่ค้นคว้าเรียนรู้และเป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีสารสนเทศ บริการฝึกอบรม จัดประชาสัมพันธ์สื่อที่ทันสมัยโดยร่วมกับองค์กรต่างๆ และใช้หอกระจายข่าว
4. การจัดกิจกรรมภายในศูนย์ ควรจัดแสดงนิทรรศการความรู้ ข่าวสาร วันสำคัญต่างๆ จัดมุมศิลปวัฒนธรรม ศาลา และวรรณกรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน แนะนำหนังสือใหม่ จัดกิจกรรมร่วมมือกับสถาบันและองค์กรต่างๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมการค้นหาข้อมูลโดยผ่านสื่อ จัดอบรมครูฝึกเรียนเกี่ยวกับสื่อที่ทันสมัย เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต จัดฉายวีดิทัศน์เพื่อเสริมความรู้
5. งบประมาณในด้านแหล่งที่มา ศูนย์วิทยบริการควรได้รับงบประมาณจากรัฐบาลอย่างเพียงพอ และควรได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรเอกชนและผู้มีจิตศรัทธา
6. การจัดประเภทสื่อ ควรจัดให้มีสื่อตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์

ภาควิชา โลหทัศน์ศึกษา
สาขาวิชา โลหทัศน์ศึกษา
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

KEY WORD:

DEVELOPMENT MODEL / LEARNING RESOURCE CENTER / DISTRICT / NON-FORMAL
EDUCATION / UPPER NORTHERN REGION /

DOUNGSUDA SANGSUDA : A DEVELOPMENT OF MODEL FOR LEARNING RESOURCE
CENTER OF DISTRICT NON - FORMAL EDUCATION SERVICE CENTERS IN THE UPPER
NORTHERN REGION. THESIS ADVISOR: CHAWALERT LERTCHALOLARN, Ph.D. 194 pp.
ISBN 974-334-910-3

The purpose of this research was to the development of model for learning resource center for district non-formal education service centers in the upper northern region.

The findings could be summarized as the followings:

1. The Organization structure of the center should be divided into 3 departments; administrative, services, and technical departments. Administrative department should include strategic planing, human resources, statistic, financial, general affairs, and buildings. Services department should include circulation, learning resource center inter-loan, community services, media duplication, center activities, center orientation services, and audio-visual materials services. Technical department should include media acquisition and preparation, media maintenance, cataloging, and database management.
2. The lay out of center should cover areas for circulation, checking, maintenance storage, staff working area, individual study, periodicals and children corners, internet information searching and exhibition for local wisdom.
3. The center should open at 8:30 a.m. to 8:00 p.m., Monday to Sunday. The services should include circulation, learning resource center inter-loan, modern media services, internet, center orientation services, education television and video services, book on tape, center for searching, and information technology, training, community announcer, and public relations media coordinated to other organization.
4. Activities in the center should include display corner for news, important days, art and culture, religion, literature, social, economic, politics and community tourism, new publication, activities coordinated with other educational institutions, searching information, training for teachers and students on high technology.
5. Budged should receive from the government sufficiently, and support from external organizations and community.
6. The center should acquire media include printed and non-printed materials.

ภาควิชา โสวัตศนศึกษา
สาขาวิชา โสวัตศนศึกษา
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถจากอาจารย์ ดร. เชาวเลิศ เลิศโชฬาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำในการวิจัยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา อีกทั้งมีทางออกที่ดีเสมอสำหรับลูกศิษย์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สมเชาว์ เนตรประเสริฐ อาจารย์ ดร. บุญเรือง เนียมหอม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพพร คุณาวุฒิ อาจารย์จิตรา นุชมี ซึ่งกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาโสตทัศนศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเล่าเรียน

ขอขอบคุณพงศ์ธร โพธิ์พูลศักดิ์ ที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยตลอดจนให้คำแนะนำที่ดีต่างๆ และขอขอบคุณบรรณารักษ์และผู้บริหารห้องสมุดประชาชนอำเภอของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในภาคเหนือตอนบนทั้ง 8 ท่าน ที่กรุณาให้สัมภาระและให้ข้อคิดในการวิจัย ขอขอบคุณบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด และผู้บริหารของห้องสมุดประชาชนอำเภอในภาคเหนือตอนบนทั้ง 76 อำเภอ รวมทั้งผู้ให้บริการห้องสมุดทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามงานวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการเขตและหัวหน้าเขตกรมการศึกษานอกโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ทั้ง 10 ท่าน ที่กรุณาประเมินรูปแบบงานวิจัย รวมทั้งผู้อำนวยการ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบนทั้ง 16 ท่าน ที่กรุณารับรองรูปแบบงานวิจัย

ขอขอบคุณภาควิชาโสตทัศนศึกษาและบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้มอบทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ชาวโสตฯ ทุกคน เฉพาะอย่างยิ่งคุณกรกฤตย กิตติสุนทรพิศาล ที่ให้แนวคิด ให้กำลังใจตลอดจนให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มแรก คุณศุภยานีที่ให้คำปรึกษาเรื่องสถิติและแนะนำช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณคุณพัชรภรณ์ คุณทัศนพร คุณปราวินยา คุณวิโรจน์ และคุณวิจิตต์ สำหรับการช่วยเหลือและน้ำใจที่ดี ขอขอบคุณคุณกมลทิพย์ คุณจิรศักดิ์ คุณวุฒิชัย สำหรับการกำลังใจที่มีให้เสมอ และขอบคุณบุคคลที่เกี่ยวข้องอีกมากมายในคณะครุศาสตร์ และนอกคณะฯ ที่ไม่สามารถเอ่ยนามในที่นี้ได้ทั้งหมด

ขอขอบคุณพี่น้องกลุ่มโปะ ส่วน W2 ที่ช่วยเหลือหลายๆ อย่าง และให้กำลังใจ เฉพาะอย่างยิ่งคุณลัดดา คุณจินตนา คุณพิรุทธิ์ และคุณปฏิภาณ

ขอขอบคุณเพื่อนรักอย่างคุณรัตนา คุณปริยากร คุณอังคณาคุณ คุณอริศม คุณทักษิณา และคุณนิธยา รัตนประภากร สำหรับการช่วยเหลือ และน้ำใจที่มีให้กระตือรือร้นที่สุดท้ายก่อนสอบ

ขอขอบคุณคุณวสันต์ชัย ชัยอิทธิเวช สำหรับการช่วยเหลือทุกอย่าง น้ำใจไมตรีที่ดีงาม และคำแนะนำที่ดีต่างๆ ที่มีให้ตั้งแต่ผู้วิจัยเริ่มศึกษา

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยเรียนสำเร็จ และขอกราบขอบพระคุณคุณพ่ออันเป็นบุคคลที่รักและเคารพยิ่งของผู้วิจัย เป็นตัวอย่างที่ดี ให้กำลังใจ สนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษา ให้แก่ผู้วิจัยตลอดมาด้วยความรัก จนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

ดวงสุดา แสงสุดา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
คำถามการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความหมายของศูนย์วิทยบริการ.....	10
รูปแบบของศูนย์วิทยบริการ.....	16
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	70
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	70
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
ดำเนินการวิจัย.....	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
สถิติและเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	83
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมิน.....	103
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบรับรอง.....	113
5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	125
สรุปผลการวิจัย.....	126
อภิปรายผลการวิจัย	131
สรุปการวิจัย	134
ข้อเสนอแนะ	136
รายการอ้างอิง	138
ภาคผนวก	144
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์การวิจัย.....	145
ภาคผนวก ข รายชื่อบรรณารักษ์และผู้บริหาร	150
ภาคผนวก ค รูปภาพ สภาพห้องสมุดประชาชน.....	151
ภาคผนวก ง แบบสอบถามการวิจัยสำหรับบรรณารักษ์และผู้บริหาร.....	156
ภาคผนวก จ แบบสอบถามการวิจัยสำหรับผู้ให้บริการห้องสมุด.....	166
ภาคผนวก ฉ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการประเมินรูปแบบการวิจัย.....	176
ภาคผนวก ช แบบประเมินรูปแบบงานวิจัย	177
ภาคผนวก ซ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญรับรองรูปแบบการวิจัย	183
ภาคผนวก ฌ แบบรับรองรูปแบบงานวิจัย	185
ภาคผนวก ฎ รายชื่อห้องสมุดประชาชนอำเภอในภาคเหนือตอนบน	191
ประวัติผู้วิจัย.....	194

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 การจัดองค์กรของห้องสื่อทัศน	61
2 สรุปการจัดโครงสร้างองค์กรห้องสมุดประชาชนของศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน	102

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	แผนผัง Lesche Learning Resource Center ชั้นที่ 1	19
2	แผนผัง Lesche Learning Resource Center ชั้นที่ 2	20
3	แผนผัง Lesche Learning Resource Center ชั้นที่ 3	21
4	แผนผัง Lesche Learning Resource Center ชั้นที่ 4	22

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนของสื่อที่มีอยู่ในปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของบรรณารักษ์ และผู้บริหารห้องสมุดประชาชน.....	78
2 แสดงความถี่ของความคิดเห็นด้านการวางแผนและจัดสถานที่.....	79
3 แสดงความถี่ของความคิดเห็นด้านการบริหารงานภายในห้องสมุดประชาชน.....	80
4 แสดงความถี่ของความคิดเห็นด้านการบริการของห้องสมุดประชาชน.....	81
5 แสดงความถี่ของความคิดเห็นด้านการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน.....	82
6 แสดงความถี่ของความคิดเห็นด้านแหล่งที่มาของงบประมาณได้รับของห้องสมุด ประชาชน.....	82
7 แสดงจำนวนและร้อยละของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนของศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	83
8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้บริหารห้องสมุดประชาชนของศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	84
9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้บริการห้องสมุดประชาชนของศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	84
10 แสดงจำนวนและร้อยละของบรรณารักษ์ ผู้บริหาร และผู้ให้บริการ ห้องสมุดประชาชนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือ ตอนบน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	85
11 แสดงจำนวนและร้อยละของบรรณารักษ์ และผู้บริหาร ห้องสมุดประชาชน ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงานด้านห้องสมุดหรือศูนย์วิทยบริการหรือด้านเทคโนโลยี ทางการศึกษา.....	85
12 แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ในการวางแผน ในศูนย์วิทยบริการ.....	87
13 แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความจำเป็นในการจัดองค์กร.....	88
14 แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริการ.....	90
15 แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำคัญของกิจกรรม ในศูนย์วิทยบริการ.....	92
16 แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่การงบประมาณ.....	95

17	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ในการจัดประเภทสิ่งพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ในศูนย์วิทยบริการ.....	96
18	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความจำเป็นในการวางผังและสถานที่.....	103
19	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความจำเป็นในการจัดองค์กร...	104
20	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความจำเป็นในการบริการ.....	105
21	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความจำเป็นในการจัดกิจกรรม.	107
22	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของงบประมาณ.....	108
23	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความจำเป็นในการจัดสื่อตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์.....	108
24	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรองรูปแบบการวางผังและจัดสถานที่ของศูนย์วิทยบริการ.....	114
25	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรองรูปแบบการจัดองค์กรของศูนย์วิทยบริการ.....	115
26	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรองรูปแบบการบริการของศูนย์วิทยบริการ.....	116
27	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรองรูปแบบการจัดกิจกรรมของศูนย์วิทยบริการ.....	118
28	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรองรูปแบบด้านแหล่งที่มาของงบประมาณของศูนย์วิทยบริการ.....	119
29	แสดงมัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรองรูปแบบการสื่อและวัสดุอุปกรณ์ของศูนย์วิทยบริการ.....	120